

UDC 377/378:4(4-15)

DOI <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2023-17-108-128>

Digitalization of Education: the Experience of France

Olena Kulyk

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Professor of the Ukrainian Linguistics and Methods of Education

Department; Professor of the Vocational Education Department,

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

✉ 30, Sukhomlynskyi Str., Pereiaslav, Kyiv Region, Ukraine, 08401

E-mail: olenakulyk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9116-4403>

Web of Science Researcher ID: AAF-6921-2019

Scopus Author ID:

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213191188>

Цифровізація освіти: досвід Франції

Олена Дмитрівна Кулик

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри української лінгвістики і методики навчання;

професор кафедри професійної освіти

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

✉ вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, Київська обл.,

Україна, 08401

Abstract

At the present stage of development of Ukraine's education and science, the issue of digitalisation requires consideration and

further research, and since European Union countries possess more solid achievements in the field of digitalisation of education, their experience is extremely useful for Ukraine. The author of this article considers it reasonable to focus on the experience of France. **The research goal** is analysing the experience of France in the aspect of digitalisation of education, generalising and finding a scientific rationale of present-day challenges of information society for all stages of continuing education. **Methods.** In the course of the research, general scientific methods were used (analysis, synthesis, induction, deduction, comparison, generalisation), which enabled us to perform a complex and systemic analysis, consider and summarize developments of prospective best practices of digitalisation of education in France. **The results.** Basing on examination of specific facts and phenomena in digitalisation of education, the author has singled out the most important associations that provide opportunities for remote learning in France and offer a variety of courses – commercial, free of charge and mixed, permanently available or available for a certain period of time according to the curriculum, designed for laymen and specialists, unlimited and limited (with limitations as to the number of participants), with support or without it, with participation of an expert/several experts, or developed by amateurs. **Conclusions.** France has been introducing remote learning since 1996. Over time, the transition to digital education has proven the ability of France’s education system to adapt to new conditions, and the ability of its higher education institutions to defend and ensure importance of their activities – universities did not disappear but instead, they created the background for introduction of remote learning and further development of informatization in education. Meanwhile, the many years’ experience has shown that much has been done, but even more remains to be accomplished to ensure effectiveness and quality of digitalisation of education. This is evidenced, among other factors, by activities of Digital Estates General, which has developed (in cooperation with the entire educational

community) 40 proposals concerning digitalisation strategies. Hence, the work in this direction never stops but continues to be implemented in a newer version that takes into account previous mistakes and corrects them.

Keywords: digitalization of education, France, online and remote learning, courses, electronic learning platforms, educational establishments, universities, teachers, faculty members, education applicants.

References

1. Drucker, P. (2005). Management Challenges for the 21st Century (audiobook). Narrator: Mark Blum. Length: 6 hours 19 minutes. Publisher: HarperAudio. Publish date: October 04, 2005.
2. Sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. Kontseptsiiia tsyvrovoi transformatsii osvity i nauky na period do 2026 roku [The Concept of Digital Transformation of Education and Science for the Period until 2026]. *mon.gov.ua*. Retrieved from <http://surl.li/byvla> [in Ukrainian].
3. Sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky [Digital transformation of education and science]. *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> [in Ukrainian].
4. Sait Ministerstva tsyvrovoi transformatsii Ukrainy. Kontseptsiiia rozvytku shtuchoho intelektu v Ukraini [The Concept of Artificial Intelligence Development in Ukraine]. *thedigital.gov.ua*. Retrieved from <http://surl.li/glyhc>. [in Ukrainian].
5. Site Campus France. Ma formation à distance. *foad.campusfrance.org*. Retrieved from: <https://foad.campusfrance.org/#/main> [in French].
6. Site Collège de France. *college-de-france.fr*. Retrieved from <https://www.college-de-france.fr/> [in French].
7. Site Collège de France. *college-de-france.fr*. Retrieved from <https://www.college-de-france.fr/audiovisuel> [in French].

8. Site EdTech. SPOC – Small Private Online Courses. *edtick.com/en*. Retrieved from <https://www.edtick.com/en/glossary/spoc> [in English].
 9. Site FIED. La Fédération Interuniversitaire de l'Enseignement à Distance. *fied.fr*. Retrieved from <https://www.fied.fr/> [in French].
 10. Site Franc Parler. *lefrancparler.com*. Retrieved from <https://lefrancparler.com/> [in French].
 11. Site France Université Numérique MOOC. FUN MOOC. *fun-mooc.fr*. Retrieved from <https://www.fun-mooc.fr/en/> [in French].
 12. Site Grenoble INP Institut d'ingénierie et de management. FILIPE. *grenoble-inp.fr*. Retrieved from <https://www.grenoble-inp.fr/fr/l-institut/filipe> [in French].
 13. Site L'Agence Universitaire de la Francophonie. *auf.org*. Retrieved from <https://www.auf.org/> [in French].
 14. Site Le Cnam. Conservatoire national des arts et métiers. *cnam.fr*. Retrieved from <https://www.cnam.fr/> [in French].
 15. Site Le Cnam. La formation ouverte et à distance (FOAD). *foad.cnam.fr*. Retrieved from <http://surl.li/gpstl> [in French].
 16. Site Massive Open Online Courses. MOOC – Massive Onlive Open Course. *mooc.org*. Retrieved from <https://www.mooc.org/> [in English].
 17. Site Radio France internationale. RFI. *francaisfacile.rfi.fr*. Retrieved from <https://francaisfacile.rfi.fr/en/exercices/b1/> [in French].
 18. Site UNIT Foundation. UNIT. *unit.eu*. Retrieved from <https://unit.eu/> [in French].
 19. Site Université Numérique des Humanités. UOH. *uoh.fr*. Retrieved from <https://uoh.fr/front/> [in French].
 20. Site Université Numérique en Santé et Sport. UNESS. *uness.fr*. Retrieved from <https://www.uness.fr/> [in French].
 21. Site Université Numérique Juridique Francophone UNJF. UNJF. *cours.unjf.fr*. Retrieved from <https://cours.unjf.fr> [in French].
-

22. Site Université Numérique. *univ-numerique.fr*. Retrieved from <https://univ-numerique.fr/> [in French].

23. Site Web du Ministère de l'Éducation Nationale, de l'Enseignement Supérieur et du Sport. Découvrez les 40 propositions. *gouvernement.fr*. Retrieved from <https://etats-generaux-du-numerique.education.gouv.fr/processes/suivi> [in French].

24. Site Web du Service d'information du gouvernement de la France. Grenelle de l'éducation. *gouvernement.fr*. Retrieved from <http://surl.li/gnfxl> [in French].

Вступ

На сьогодні очевидним стало те, що освіта без диджиталізації не існує. Навчання без використання цифрових платформ, радше, викликає подив, оскільки виходить за межі звичайного, розумного, логічного. Цифрова трансформація у сфері освіти і науки є об'єктивним процесом, оскільки має відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку суспільства в цілому та долученню українського суспільства до новітніх інформаційних технологій зокрема. Зазначене засвідчує й затверджена Урядом Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні (реалізація передбачена на період до 2030 року), одним із пріоритетних напрямів якої є впровадження технологій штучного інтелекту у сфері освіти та інших сферах для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності України на міжнародному ринку (Сайт Міністерства цифрової трансформації України. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, с. 4), та Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, кінцевою метою якої є реалізація напрямів «Ефективне використання цифрових технологій в освітньому процесі», «Оптимізація процесів управління, регулювання та моніторингу» (Сайт Міністерства освіти і науки України. Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, с. 3). Цифрова трансформація у сфері освіти і науки – це комплексна робота над побудовою екосистеми

цифрових рішень у сфері освіти та науки, включно зі створенням безпечного електронного освітнього середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів та установ освіти і науки, підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг, а також автоматизацією збору і аналізу даних (Сайт Міністерства освіти і науки України. Цифрова трансформація освіти і науки). У контексті вищезазначеного аналіз найкращих практик міжнародного досвіду з проблематики цифровізації освітньої сфери є актуальним та своєчасним.

Вітчизняних і зарубіжних дослідників та пошуковців цікавить широке коло питань, дотичних до теми цифровізації, застосування цифрових та ІКТ в освіті і науці. Про це свідчить низка публікацій, доступних у відкритих джерелах, як-от праці А. Haleem, М. Javaid, М. Qadri, R. Suman, J. Keengwe, М. Bhargava, S. Dreimane, R. Upenieks, W. Haddad, А. Draxler, S. Kim, K. Holmes, С. Mims, М. Beardsley, L. Albó, P. Aragón, D. Hernández-Leo й інших; В. Бикова, В. Кременя, С. Литвинової, В. Лугового, О. Ляшенка, Ю. Мальваного, О. Пінчук, О. Топузова й інших. У роботах означених науковців віддзеркалено результати пошуків відповідей на такі важливі питання, як проєктування хмаро орієнтованого навчального середовища закладів загальної середньої освіти, використання електронних науково-освітніх систем у підготовці та підвищенні кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників, практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері, комп'ютерне моделювання пізнавальних завдань для формування компетентностей здобувачів освіти, адаптивна хмаро орієнтована система навчання та професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти й багато інших. Стан цифрової освіти, підходи щодо розвитку цифрової компетентності в країнах Європи і в Україні аналізували І. Малицька, І. Іванюк, О. Гриценчук, О. Кравчина,

Т. Вакалюк, І. Новіцька, С. Кравченко, О. Стойка, К. Годлевська, О. Овчарук, Ю. Бочарова, О. Чернега, Т. Кожухова, М. Ячменик, М. Велушак, А. Балабай й інші. Автор кожної наукової студії досліджує різні аспекти цифровізації освіти, практики США, Китаю та країн ЄС і, безперечно, намагається акумулювати кращий зарубіжний досвід, зробити екстраполяцію його на вітчизняну освіту з неухильним збереженням її здобутків і надбань. Незважаючи на значну кількість наукових студій, на сучасному етапі розвитку освіти і науки в Україні питання цифровізації потребує подальшого дослідження, а оскільки країни ЄС мають більш вагомні досягнення у сфері цифровізації освіти, їхній досвід є надзвичайно корисним для України. Ми вважаємо слушним зосередити увагу на досвіді Франції, де дистанційне навчання набуло статусу національного проєкту ще в 1995 році, а з 1996 року функціонує відкрита освітня платформа «Електронний кампус». Досвід же України в цій сфері (у порівнянні з Францією) є незначним.

Мета статті полягає в аналізові досвіду Франції в аспекті цифровізації освіти, узагальненні та науковому обґрунтуванні сучасних викликів інформаційного суспільства для всіх ланок неперервної освіти.

Матеріали і методи дослідження

Джерелами фактичного матеріалу для дослідження слугувала інформація, оприлюднена на офіційних вебсайтах уряду Франції, освітніх установ, засобів масової інформації, документи, що стосуються цифровізації сфери освіти. Під час дослідження було використано загальнологічні методи (аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, порівняння, узагальнення), що уможливили комплексно й системно проаналізувати, осмислити й узагальнити напрацювання перспективного практичного досвіду цифровізації освіти у Франції.

Результати та їх обговорення

На початку 2020 Уряд Франції ініціював Гренель освіти (Grenelle de l'éducation) – процес національних консультацій

із соціальної підтримки всіх зацікавлених сторін освітнього процесу: учителів, персоналу, сімей, здобувачів освіти й ін. Вони організовані навколо трьох тем трансформації французької системи освіти. З-поміж іншого (у межах трьох тем) передбачено краще фінансування вчителів (700 мільйонів євро виділено на підвищення зарплат у 2022 році після 400 мільйонів євро в 2021 році); створення спеціального барометра, що уможливить вимірювати самопочуття освітян на роботі; цифрові програми, які об'єднують попит і пропозицію, забезпечать ефективну безперервність навчання та краще управління замінами (Site Web du Service d'information du gouvernement de la France. Grenelle de l'éducation).

Після національних консультацій Grenelle de l'Éducation, розпочатих у червні 2020 року, в Пуатьє відбулися Генеральні штати цифрових технологій для освіти (Digital Estates General), які, разом з усією освітньою спільнотою, розробили 40 пропозицій щодо стратегій цифровізації, об'єднаних в групи (Site Web du Ministère de l'Éducation Nationale, de la Jeunesse et des Sports. Découvrez les 40 propositions) (рис. 1). Розглянемо коротко кожен із стратегій.

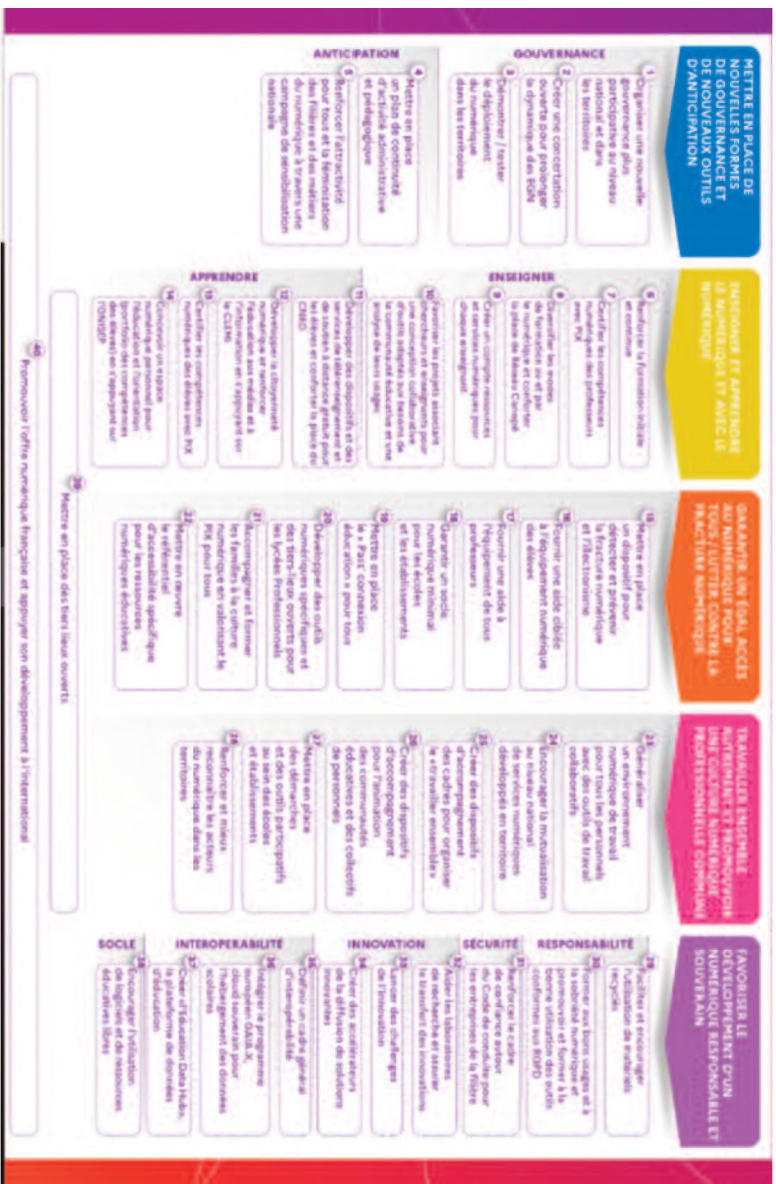

Рис. 1. 40 пропозицій від Digital Estates General

Запровадження нових форм управління та нових інструментів для прогнозування. *Управління:* організація нового управління за більшої залученості національного та регіонального рівнів прийняття рішень (1); створення відкритих консультацій для розширення динаміки EGN (консультативної та коучингової організації – уточнення наше) (2); демонстрація і тестування нових цифрових технологій у регіонах (3). *Прогнозування/передбачення:* створення плану безперервності адміністративно-виховної діяльності (4); фемінізація цифрових секторів і професій за допомогою національної інформаційної кампанії (5).

Навчання та учіння із цифровими ресурсами. *Навчання:* посилення початкового та безперервного навчання (цифрова культура та професійні цифрові навички) (6); сертифікація цифрових навичок вчителів за допомогою PIX на початку професійної діяльності та впродовж кар'єри (PIX – це онлайн платформа, відкрита для всіх, щоб оцінити, розвинути та сертифікувати свої цифрові навички – уточнення наше) (7); урізноманітнення цифрових методів і технологій навчання і зміцнення позиції Réseau Canopé (Réseau Canopé – французька державна установа під наглядом МО Франції, що, зокрема, сприяє розвитку ІКТ в освіті – уточнення наше) (8); створення облікових записів «цифрових ресурсів і послуг» для кожного вчителя (9); залучення дослідників і викладачів для спільного проектування інструментів, адаптованих до потреб освітньої спільноти, і аналізу їхнього використання (10). *Учіння:* розвиток безкоштовної дистанційної освіти та систем її підтримки, зміцнення позиції цифрової академії CNED (Centre national d'enseignement à distance – французький центр дистанційної освіти – уточнення наше) (11); розвиток цифрового громадянства та зміцнення медіа та інформаційної грамотності з опертям на CLEMI (Centre de liaison de l'enseignement et des médias d'information – агентство МО Франції, яке відповідає за медіаосвіту в

системі освіти – уточнення наше) (12); сертифікація цифрових навичок здобувачів освіти за допомогою PIX (13); дизайн персонального цифрового простору для навчання та адміністрування (портфоліо навичок студента) на основі ONISEP (ONISEP продукує та поширює інформацію про навчання та роботу – уточнення наше) (14).

Рівний цифровий доступ для всіх / боротьба з цифровим розривом: створення системи для виявлення та запобігання цифровому розриву та неписьменності (15); надання цільової допомоги для цифрового обладнання учнів (16); надання допомоги для цифрового обладнання вчителів (17); гарантування мінімальної цифрової бази для шкіл і установ (18); налаштування «Education Connection Pass» для всіх (19); розробка спеціальних цифрових інструментів і відкриття третіх місць для професійно-технічних середніх шкіл (20); підтримка та навчання сімей цифровій культурі шляхом просування PIX для всіх (21); упровадження спеціальної довідкової системи доступності для цифрових освітніх ресурсів (22).

Спільна робота та просування спільної професійної цифрової культури: узагальнення цифрового робочого середовища для всього персоналу за допомогою інструментів для спільної роботи (23); заохочення об'єднань на національному рівні цифрових послуг, розроблених у регіонах (24); створення системи підтримки для організації спільної роботи керівників (25); створення системи підтримки для освітніх спільнот і колективів (26); упровадження нових підходів та інструментів для забезпечення успіху діяльності освітніх установ (27); підтримка та визнання кращих цифрових гравців у регіонах (28).

Сприяння розвитку відповідальних і незалежних цифрових технологій. Відповідальність: сприяння та заохочення використовувати перероблені матеріали (29); навчання цифрової розсудливості та належного використання

інструментів, сумісних із GDPR (GDPR – регламент в межах законодавства ЄС щодо захисту персональних даних – уточнення наше) (30). *Безпека*: зміцнення рамки довіри навколо Кодексу поведінки для компаній у секторі (31). *Інновація*: допомога дослідницьким лабораторіям і забезпечення трансферу інновацій в освіті (32); запуск інноваційних викликів (33); прискорення поширення інноваційних рішень (34). *Сумісність*: визначення загальної структури взаємодії (35); інтеграція європейської програми GAIA-X, незалежної хмари для розміщення освітніх даних (36); створення «Education Data Hub», платформи освітніх даних (37). *Засади*: заохочення використовувати освітнє програмне забезпечення та ресурси з відкритим кодом (38).

Спільні для кількох тем пропозиції. Установити відкриті треті місця (39); просувати французькі цифрові стратегії та підтримувати їхній міжнародний розвиток (40).

Розглянемо окремі елементи (ланки) цифровізації освіти, які вже існують в «конвеєрі» реального часу. Навігатором у процесі наших дослідницьких пошуків слугував вебсайт Campus France (<https://www.campusfrance.org/fr>) – державного центру інформації з питань здобуття вищої освіти у Франції, підпорядкованого Міністерству вищої освіти та досліджень та МЗС Франції.

Можливості онлайнного та дистанційного навчання:

1. MOOC – Massive Onlive Open Course (Site Massive Open Online Courses. MOOC – Massive Onlive Open Course) – масові відкриті онлайнні безкоштовні курси, доступні для будь-кого, скеровані на розвиток чи зміну кар'єри, підготовку до коледжу, додаткове навчання, навчання впродовж життя, корпоративне електронне навчання тощо. MOOC не надають диплом, але забезпечують додаткове навчання з певного предмету.

2. SPOC – Small Private Online Course (Site EdTech. SPOC – Small Private Online Courses) – варіант масових

відкритих онлайн-курсів, але зосереджені на певних групах студентів, які мають кваліфікацію для вивчення курсу та готові взаємодіяти з іншими протягом усього процесу навчання (орієнтовно 30 студентів). SPOC схожий на віртуальний клас і є платним. Незважаючи на те, що на сьогодні більшість закладів освіти ще не надають офіційного визнання SPOC, визнання стає все більш імовірним, оскільки престижні університети починають створювати SPOC для курсових кредитів.

3. FOAD – Formation Ouverte à distance (Site Le Cnam. La formation ouverte et à distance) – платформа електронного навчання, відкрита для всіх, гнучка у темпі та педагогічній організації, не потребує виключно очного навчання. FOAD, запропонований регіональним центром Cnam (Conservatoire national des arts et métiers – Національна консерваторія мистецтв і ремесел), кваліфікується як національний FOAD. Недавнє дослідження, опубліковане тижневиком *Le Point*, поставило Conservatoire national des arts et métiers на перше місце за дистанційним навчанням. Навчання на FOAD уможливорює отримати диплом.

4. Доступ до цифрових ресурсів (відео, вправи, курси, вікторини, цифрові підручники й посібники тощо) онлайн-овий і безкоштовний, що уможливорює здобути, розширити, поглибити знання у будь-якій сфері діяльності без отримання диплома.

У Франції є своя платформа MOOC (Massive Online Open Courses), вона називається FUN від «France Université Numérique» (Site France Université Numérique MOOC. FUN MOOC). FUN об'єднує мережу університетів (понад 80), науково-дослідницьких лабораторій, державних установ, edtech-компаній і окремих осіб, які створюють цифрові послуги для освіти. FUN пропонує сотні онлайн-курсів (понад 700), безкоштовних і відкритих для всіх (лише нових курсів на сайті віддзеркалено 228). Є навіть англійською мовою, що для французів, які є пуристами і надають перевагу

рідній мові, навдивовижу. Початок занять упродовж року; початок навчального року не обов'язково у вересні.

Онлайнний каталог навчання ЗВО Франції.

Реєстрація на дистанційне навчання у французьких ЗВО наразі є найкращим способом наблизитися до кампусу закладу, який приймає на навчання, якщо здобувач освіти не можете приїхати на навчання до Франції (через об'єктивні причини) Каталог «Мое дистанційне навчання» (Site Campus France. Ma formation à distance) дає можливість знайти дипломний онлайнний курс, який буде дистанційним або ж гібридним.

Міжвишівська федерація дистанційної освіти (Site FIED. La Fédération Interuniversitaire de l'Enseignement à Distance) є асоціацією, визнаною Міністерством вищої освіти, досліджень та інновацій. FIED об'єднує 32 університети (французькі та іноземні) залучені до відкритого, онлайнного та гібридного навчання, пропонує понад 400 курсів університетського ступеня. FIED, зокрема, представляє Францію в міжнародних мережах дистанційної освіти: EDEN Digital Learning Europe, ICDE (Міжнародна рада відкритої та дистанційної освіти) та EADTU (Європейська асоціація університетів дистанційного навчання). До прикладу, CNAM (Національна консерваторія мистецтв і ремесел), долучена до FIED, пропонує майже 500 курсів, доступних дистанційно через платформу PLEI@D (Site Le Cnam. Conservatoire national des arts et métiers).

Тематичні цифрові університети. Тематичні цифрові університети (UNT) це групи закладів вищої освіти, які за підтримки держави об'єднують навчальні ресурси для студентів, дорослих і фахівців. UNT задовольняють потреби дистанційного навчання у юридичній сфері – Франкомовний юридичний цифровий університет (Site Université Numérique Juridique Francophone UNJF), у галузях гуманітарних наук і мистецтва – Відкритий гуманітарний університет (Site Université Numérique des Humanités. UOH); у галузі інженерії

та інформаційно-комунікаційних технологій – Інтернет-університет наук (Site UNIT Foundation); у галузі медицини, фармації, онтології та спорту – Франкомовний цифровий університет здоров'я та спорту (Site Université Numérique en Santé et Sport. UNESS) й інших. Тематичні цифрові університети не видають дипломів, але пропонують безкоштовно понад тридцять тисяч цифрових освітніх ресурсів з відео, вправами, повними курсами завдань та тестів тощо. Тематичні цифрові університети об'єдналися в єдиний портал Université Numérique – каталог усіх національних навчальних закладів Франції державного та приватного секторів. У каталозі навчальні ресурси університетів, ректоратів, шкіл, коледжів, середніх шкіл, а також освітні ресурси, які допомагають у створенні нових цифрових вебпроєктів (Site Université Numérique). Тематичні цифрові університети надають також загальну відеотеку: цифрову відеотеку, де наявні конференції, семінари, відеоролики (документальні та освітні), що доступні безкоштовно.

Агентство франкомовних університетів (AUF) об'єднує понад 1000 університетів, великих шкіл, університетських мереж і науково-дослідних центрів, які використовують французьку мову в 115 країнах. Його центральні офіси розподілені між Монреалем і Парижем (Франція). 36 франкомовних цифрових кампусів відведені для цифрових технологій. Мережа AUF (Site L'Agence Universitaire de la Francophonie) пропонує понад 100 дипломів (бакалаврського та магістерського рівнів) і онлайн-курси для всіх. AUF створив метапортал під назвою IDNEUF – Ініціатива цифрового розвитку франкомовного університетського простору (IDNEUF), який уміщує понад 50 тисяч освітніх ресурсів, що ними користуються члени франкомовної університетської спільноти, орієнтований на студентів, викладачів, викладачів-дослідників, інженерів, усіх охочих до використання цифрових освітніх технологій.

Collège de France – це державний заклад вищої освіти та досліджень, який функціонує з 1530 року і не має аналогів у світі (Site Collège de France (1)). Collège de France публікує повні тексти вступних лекцій, матеріали колоквиумів, конференцій тощо і «довідник», який підсумовує щорічні викладання кожного професора. Вебсайт коледжу пропонує користувачам Інтернету дуже велику кількість курсів у вигляді аудіо та відео, наукових документів, електронних видань – понад 10 000 відкритого й безкоштовного онлайн-контенту, який охоплює аудіо та відео, публікації, лекції професорів, семінари, симпозиуми та конференції тощо (Site Collège de France (2)).

Цифровою є також **підготовка до навчання у Франції**. До прикладу, програма електронного навчання FILIPE (Site Grenoble INP Institut d'ingénierie et de management. FILIPE). З 2006 року FILIPE готує іноземних студентів у наукових і технічних галузях для навчання у франкомовних країнах. Іноземні студенти, яких все більше приймають у франкомовних наукових ЗВО, зазвичай стикаються з труднощами під час вивчення курсів французькою мовою або адаптації до методів навчання. Мовна підготовка та культурна адаптація – це дві цілі, які водночас враховуються в проєкті FILIPE

Окремо варто зауважити на можливостях для розвитку вчителів французької мови – вебінари та подкасти (для початкового, середнього й просунутого рівнів), онлайн-уроки у Skype, Teams або Zoom, що їх пропонує French school in France на сайті Franc Parler (Site Franc Parler), подкасти та вправи для вивчення й практикування французької мови, що їх пропонує франкомовний радіоканал RFI (Site Radio France internationale).

Підсумовуючи вищевикладене, можемо констатувати, що, незважаючи на неабиякий досвід Франції, цифровізація й до сьогодні є одним із пріоритетних завдань уряду країни. В Україні, коли говорять про цифровізацію освіти (в ЗЗСО

чи ЗВО), зазвичай мають на увазі забезпечення цифровим обладнанням, програмним забезпеченням та доступністю всемережі, уміння учасників освітнього процесу послуговуватися всім вищезазначеним. У Франції ж цифровізацію освіти, найперше, пов'язують зі змінами в організації освітнього процесу у закладах освіти за яких з'являються, зокрема, нові педагогічні професії: розробники та асистенти онлайн-курсів, дизайнери, інформаційні консультанти, т'ютори й інші фахівці, які створюють новий, цифровий, контент, методи, організаційні форми навчання та управління освітньою діяльністю, що уможливають гарантувати досягнення здобувачами освіти якісних освітніх результатів.

Висновки

Диджиталізація стала головним трендом розвитку освітніх систем майже всіх країн світу, зокрема й Франції. Цифровізація модернізувала не лише освітній процес, а й напрями науково-дослідної діяльності, стала потужним стимулом для самоосвітньої діяльності, інтенсифікувала та підвищила інформативність процесу навчання. Перше покоління прихильників цифровізації освіти бачило в цьому засади своєї освітньої революції: зниження витрат на навчання за одночасного покращення як його якості, так і доступності. П. Друкер ще в 1997 році висловив таке бачення майбутнього: ми будемо навчатися вдома, за нашим персональним комп'ютером, черпаючи знання з невичерпної кількості освітніх ресурсів, доступних на серверах, розкиданих по всьому світу. Він тоді передбачив, що через 10 років очних університетів більше не буде (Drucker, 2005). За 10 років стало зрозуміло, що університети не зникли, а розвиток дистанційної освіти просувався повільніше, ніж очікувалося. Але ще через 10 років стало зрозуміло, що традиційна освіта все більше поступається місцем цифровій, а поле діяльності університетів при цьому розширилося і, з-поміж іншого, передбачає задоволення потреб населення у

високоякісних освітніх послугах незалежно від фінансових можливостей та місця проживання здобувачів освіти.

Щодо досвіду Франції (з опертям на вивчення конкретних фактів і явищ цифровізації освіти) можемо виокремити найважливіші об'єднання, що забезпечують можливості для дистанційного навчання: Цифровий університет Франції, Міжвишівська федерація дистанційної освіти, Тематичні цифрові університети, Агентство франкомовних університетів, Середня школа Франції, програма електронного навчання FILPE, що пропонують курси, дистанційний та змішаний формати, які за вартістю є як платними, так і безоплатними або змішаними (до прикладу, навчання може бути безоплатне, а за сертифікат/диплом потрібно сплачувати), за часом – доступними постійно або у визначений програмою час, за призначенням – для нефаківців і фахівців, за кількістю учасників – «безлімітні» і «лімітні» групи (з обмеженням максимальної кількості учасників), за участю наставника – курси без супроводу і з супроводом, за участю експерта/декількох експертів – курси, підготовлені викладачами університетів, науковцями, дослідниками у певних галузях знань, і курси, підготовлені аматорами.

Як було зазначено на початку статті дистанційне навчання у Франції запроваджується ще з 1996 року (функціює відкрита освітня платформа «Електронний кампус»). За цей час перехід до цифрової освіти засвідчив здатність освітньої системи Франції адаптуватися до нових умов, ЗВО відстояти та забезпечити важливість своєї діяльності – університети не зникли, а навпаки стали підґрунтям упровадження дистанційного навчання та розвитку інформатизації освіти, водночас цей тривалий досвід засвідчив, що багато зроблено, але ще більше має бути зроблено для забезпечення ефективності та якості цифровізації освіти. Про це, зокрема свідчить діяльність Digital Estates General, які, разом з усією освітньою

спільнотою, розробили 40 пропозицій щодо стратегій цифровізації, а отже, робота в означеному напрямі не припиняється, а продовжує реалізуватися у «новій версії» з урахуванням і виправленням помилок.

В Україні процес цифровізації освіти активізувався лише у 2020 році, але тішить те, що відбувається він швидко й стрімко з урахуванням досвіду країн ЄС, а отже, й досвід Франції (і позитивний, і негативний) у цій царині є надзвичайно важливим.

Перспективи подальших розвідок

Принагідно зауважимо, що в межах однієї статті неможливо розглянути всі результати досвіду Франції в аспекті цифровізації освіти, тому продовжуємо наукові розвідки в цьому напрямі.

Література

1. Сайт Міністерства освіти і науки України. Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. URL: <http://surl.li/byvla> (дата звернення 18.04.2023).

2. Сайт Міністерства освіти і науки України. Цифрова трансформація освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> (дата звернення 18.04.2023).

3. Сайт Міністерства цифрової трансформації України. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні. URL: <http://surl.li/glyhc>. (дата звернення 18.04.2023).

4. Drucker P. Management Challenges for the 21st Century (audiobook). Narrator: Mark Blum. Length: 6 hours 19 minutes. Publisher: HarperAudio. Publish date: October 04, 2005.

5. Site Campus France. Ma formation à distance. URL: <https://foad.campusfrance.org/#/main> (дата звернення 21.04.2023).

6. Site Collège de France (1). URL: <https://www.college-de-france.fr/> (дата звернення 25.04.2023).

7. Site Collège de France (2). URL: <https://www.college-de-france.fr/audiovisuel> (дата звернення 25.04.2023).

8. Site EdTech. SPOC – Small Private Online Courses. URL: <https://www.edtick.com/en/glossary/spoc> (дата звернення 20.04.2023).
 9. Site FIED. La Fédération Interuniversitaire de l'Enseignement à Distance. URL: <https://www.fied.fr/> (дата звернення 22.04.2023).
 10. Site Franc Parler. URL: <https://lefrancparler.com/> (дата звернення 26.04.2023).
 11. Site France Université Numérique MOOC. FUN MOOC. URL: <https://www.fun-mooc.fr/en/> (дата звернення 21.04.2023).
 12. Site Grenoble INP Institut d'ingénierie et de management. FILIPE. URL: <https://www.grenoble-inp.fr/fr/1-institut/filipe> (дата звернення 26.04.2023).
 13. Site L'Agence Universitaire de la Francophonie. URL: <https://www.auf.org/> (дата звернення 24.04.2023).
 14. Site Le Cnam. Conservatoire national des arts et métiers. URL: <https://www.cnam.fr/> (дата звернення 22.04.2023).
 15. Site Le Cnam. La formation ouverte et à distance (FOAD). URL: <http://surl.li/gpstl> (дата звернення 21.04.2023).
 16. Site Massive Open Online Courses. MOOC – Massive Onlive Open Course. URL: <https://www.mooc.org/> (дата звернення 20.04.2023).
 17. Site Radio France internationale. RFI. URL: <https://francaisfacile.rfi.fr/en/exercices/b1/> (дата звернення 26.04.2023).
 18. Site UNIT Foundation. UNIT. URL: <https://unit.eu/> (дата звернення 26.04.2023).
 19. Site Université Numérique des Humanités. UOH. URL: <https://uoh.fr/front/> (дата звернення 23.04.2023).
 20. Site Université Numérique en Santé et Sport. UNESS. URL: <https://www.uness.fr/> (дата звернення 24.04.2023).
 21. Site Université Numérique Juridique Francophone UNJF. UNJF. URL: <https://cours.unjf.fr/> (дата звернення 22.04.2023).
 22. Site Université Numérique. URL: <https://univ-numerique.fr/> (дата звернення 24.04.2023).
-

23. Site Web du Ministère de l'Éducation Nationale, Jeunesse et des Sports. Découvrez les 40 propositions. URL: <https://etats-generaux-du-numerique.education.gouv.fr/processes/suivi> (дата звернення 19.04.2023).

24. Site Web du Service d'information du gouvernement de la France. Grenelle de l'éducation. URL: <http://surl.li/gnfxl> (дата звернення 19.04.2023).

Кулик О.Д.

Цифровізація освіти: досвід Франції

Анотація

На сучасному етапі розвитку освіти і науки в Україні питання цифровізації потребує осмислення та подальших досліджень, а оскільки країни ЄС мають більш вагомі досягнення у сфері цифровізації освіти, їхній досвід є надзвичайно корисним для України. Авторка статті вважала слушним зосередити увагу на досвіді Франції і, з оперттям на вивчення конкретних фактів і явищ цифровізації освіти, виокремила найважливіші об'єднання, що забезпечують можливості для дистанційного навчання у Франції, висувала, що у Франції цифровізацію освіти, найперше, пов'язують зі змінами в організації освітнього процесу у закладах освіти за яких з'являються, зокрема, нові педагогічні професії, розробники та асистенти онлайн-курсів, дизайнери, інформаційні консультанти й інші фахівці, які створюють новий, цифровий, контент, що уможливить гарантувати досягнення здобувачами освіти якісних освітніх результатів, підсумувала, що тривалий досвід Франції засвідчив, що багато зроблено, але ще більше має бути зроблено для забезпечення ефективності та якості цифровізації освіти.

Ключові слова: цифровізація освіти, Франція, онлайн- та дистанційне навчання, курси, платформи електронного навчання, заклади освіти, університети, вчителі, викладачі, здобувачі освіти.